

Monika Kozłowska-Adamczak, Adam Krupa, Projekt koncepcji geoparku o randze lokalnej pod nazwą „Krajna – Połodowcowa Kraina Ozów”, jako produkt finalny opracowania Strategii Rozwoju Turystyki Lokalnej Grupy Działania Stowarzyszenia „Nasza Krajna” - raport z badań przeprowadzonych w latach 2011-2012. „Krajna – Postglacial Land of Eskers” Geopark project conception as a final product of the Tourism Development Strategy prepared for the Local Group of Action “Nasza Krajna” – research report conducted in 2011-2012. *Journal of Health Sciences*. 2013;3(15), 25-34. ISSN 1429-9623 / 2300-665X.

The journal has had 5 points in Ministry of Science and Higher Education of Poland parametric evaluation. Part B item 1107. (17.12.2013).

© The Author (s) 2013;

This article is published with open access at Licensee Open Journal Systems of Radom University in Radom, Poland

Open Access. This article is distributed under the terms of the Creative Commons Attribution Noncommercial License which permits any noncommercial use, distribution, and reproduction in any medium, provided the original author(s) and source are credited. This is an open access article licensed under the terms of the Creative Commons Attribution Non Commercial License

(<http://creativecommons.org/licenses/by-nc/3.0/>) which permits unrestricted, non commercial use, distribution and reproduction in any medium, provided the work is properly cited.

This is an open access article licensed under the terms of the Creative Commons Attribution Non Commercial License (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc/3.0/>) which permits unrestricted, non commercial use, distribution and reproduction in any medium, provided the work is properly cited.

Conflict of interest: None declared. Received: 16.10.2013. Revised: 14.11.2013. Accepted: 20.12.2013.

**PROJEKT KONCEPCJI GEOPARKU O RANDZE LOKALNEJ POD NAZWĄ
„KRAJNA – POŁODOWCOWA KRAINA OZÓW”, JAKO PRODUKT FINALNY
OPRACOWANIA STRATEGII ROZWOJU TURYSTYKI LOKALNEJ GRUPY
DZIAŁANIA STOWARZYSZENIA „NASZA KRAJNA” – RAPORT Z BADAŃ
PRZEPROWADZONYCH W LATACH 2011-2012**

„Krajna – Postglacial Land of Eskers” Geopark project conception as a final product of the Tourism Development Strategy prepared for the Local Group of Action “Nasza Krajna” – research report conducted in 2011-2012

Monika Kozłowska-Adamczak*, Adam Krupa*

*Uniwersytet Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy

STRESZCZENIE. Podstawą tworzonego geoparku są przede wszystkim przyrodnicze walory (zasoby) turystyczne Krajeńskiego Parku Krajobrazowego wykazujące różnorodność w postaci obiektów geologicznych i geomorfologicznych. Dzięki idei geoparku wspomniane formy mogłyby zostać udostępnione dla edukacji i dydaktyki oraz dla nie ingerujących w środowisko form turystyki np. geoturystyki. Jednocześnie cała koncepcja ma pomóc zaktywizować lokalną społeczność m.in. poprzez działania twórcze i gospodarcze.

Słowa kluczowe: geoturystyka, geopark, ozy, zrównoważony rozwój, geocentra, Pojezierze Krajeńskie

Wprowadzenie

W ciągu kilku ostatnich lat coraz większym zainteresowaniem badawczym wśród polskich naukowców – m.in. Z. Alexandrowicz i S.W. Alexandrowicz (2004), Z. Alexandrowicz (2006), K. Kozina (2008), A. Kicińska i J. Finga (2011), Golonka i in. (2012) cieszy się problematyka związana z ideą powstawania geoparków różnej rangi zarówno w kraju, jak i na całym świecie¹. Pod względem przedmiotu ochrony, nawiązują one do

¹ Koncepcja tworzenia geoparków w Europie ma już współcześnie ok. 15 letnią historię, a jednymi z pierwszych etapów wyznaczania zasad powoływania geoparków były zdaniem Z. Alexandrowicz (2006, s. 37-38) m.in.:

- zorganizowane w maju 1996 r. w Rzymie w II Międzynarodowe Sympozjum ProGEO nt. ochrony dziedzictwa geologicznego – koncepcja międzynarodowego Rezerwatu Litosfery/Geosfery, odpowiednika Rezerwatu Biosfery MAB/UNESCO,
- Generalna Konferencja UNESCO nt. uchwalenia wstępnego programu i budżetu na potrzeby biura ds. tworzenia sieci geoparków, która odbyła się w lutym 1997 r. w Paryżu,

rezerwatów biosfery, które powstały w ramach programu UNESCO Man and The Biosphere (MAB) jeszcze w latach 90. XX w.. Różnica między nimi polega jednak na tym, że w rezerwacie biosfery geologia oraz geomorfologia są celem podrzędnym ochrony, w przeciwieństwie do geoparków, które stawiają sobie za cel nadrzędny ochronę spuścizny geologicznej na danym terenie (Kicińska, Finga 2011, s. 22). Zgodnie z definicją polskiego Ministerstwa Środowiska pojęcie geoparku opisane jest, jako obszar o zdefiniowanych granicach, zawierający pojedyncze lub mozaikowo rozłożone obiekty o wybitnych walorach geologicznych (tzw. geotopy), wartościowe dla geoturystyki i edukacji, które zostały udokumentowane w drodze przeprowadzonej inwentaryzacji i oceny (<http://www.mos.gov.pl> – 13.02.2013 r.). przy tej okazji warto zwrócić uwagę, że geoparki same w sobie nie stanowią prawnej formy ochrony przyrody przewidzianej zapisami ustawy o ochronie przyrody z 16 kwietnia 2004 r. (Dz.U. z 2009 r., Nr 151, poz. 1220 z późn. zm.), mimo to są współcześnie ważnym elementem w ochronie i promocji przyrody nieożywionej oraz propagowania wszelkich form turystyki przyrodniczej, w tym przede wszystkim geoturystyki na różnych szczeblach działalności organizacyjnej krajów. Dlatego też zdaniem m.in. A. Kicińskiej i J. Fingi (2011) idea geoparku łączy w sposób zrównoważony i kompleksowy potrzebę ochrony dziedzictwa przyrodniczego z jego udostępnieniem turystycznym. Dodatkowo, co podkreślają m.in. K. Kozina (2008), J. Golonka i in. (2012), założeniem funkcjonowania geoparków na świecie o różnej randze (zarówno lokalnej, krajowej, jak i geoparków o znaczeniu europejskim i ogólnosiwiatowym) jest przynoszenie zróżnicowanych korzyści społecznych, ekonomicznych i przyrodniczych danemu obszarowi objętemu taką koncepcją. Dodatkowo idea geoparku może stymulować poprawę warunków życia mieszkańców na obszarze objętym jego zasięgiem, a co najważniejsze zachęcać miejscową ludność do pełnienia aktywnej roli w funkcjonowaniu takiego geoparku. Dodatkowo jest to teren, gdzie można prowadzić badania i doświadczenia naukowe (Kozina 2008, s. 293).

Wpisując się, zatem w światowy trend zainteresowań geoturystyką, a przede wszystkim wykorzystując zróżnicowanie potencjału geologicznego i geomorfologicznego obszaru młodoglacjalnego Pojezierza Krajeńskiego uznano, że warto podjąć działania zmierzające do powołania w tym regionie geoparku o randze lokalnej². Stąd też w drugiej połowie 2011 roku podczas spotkania Lokalnej Grupy Działania Stowarzyszenia „Nasza Krajna” z siedzibą w Sępólnie Krajeńskim (woj. kujawsko-pomorskie) podjęto decyzję o realizacji na obszarze gmin Więcbork, Sępólno Krajeńskie i Sośno koncepcji projektu geoparku pod nazwą „Krajna – Polodowcowa Kraina Ozów”. Warto podkreślić, że obecnie projekt stanowi trzon *Strategii Rozwoju Turystyki* tylko tych trzech gmin wchodzących w skład LGD. Jednakże docelowo planuje się, ażeby z czasem koncepcja rozrosła się na pozostałe fragmenty Pojezierza Krajeńskiego (również te obejmujące gminy znajdujące się w granicach woj. wielkopolskiego). „Oddolność” inicjatywy projektu tworzonego geoparku jest efektem wspólnych działań pomiędzy (*Strategia Rozwoju Turystyki LGD... 2011- 2012*):

- przedstawicielami świata nauki – pracownikami Instytutu Geografii Uniwersytetu Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy,

– podjęcie decyzji UNESCO o utworzeniu kategorii ochrony „Geopark”, porównywalnej z Rezerwatem Biosfery MAB/UNESCO, służącej promocji i zabezpieczeniu dziedzictwa geologicznego w powiązaniu ze strategią regionalnego rozwoju ekonomiczno-społecznego (Paryż, luty 1999 r.).

² Koncepcja tworzenia geoparku o randze lokalnej integralnie związana jest z koncepcją rozwoju lokalnego i regionalnego, których wyznacznikiem jest oddolność podejmowanych decyzji na rzecz rozwoju swojego najbliższego otoczenia i regionu (*Strategia Rozwoju Turystyki LGD... 2011- 2012*).

- organami ochrony przyrody – przedstawicielami Krajeńskiego Parku Krajobrazowego z siedzibą w Więcborku,
- pracownikami Nadleśnictwa Runowo Krajeńskie,
- oraz inicjatywą LGD „Nasza Krajna” z siedzibą w Sępólnie Krajeńskim.

Warto podkreślić, że głównymi pomysłodawcami i inicjatorami tego przedsięwzięcia są pracownicy Instytutu Geografii Uniwersytetu Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy w składzie: dr Adam Krupa – adiunkt w Zakładzie Badań Czwartorzędu oraz mgr Monika Kozłowska-Adamczak – asystent w Zakładzie Geografii Turystyki.

Zakres przestrzenny prac projektowych.

Pod względem administracyjnym dotychczasowy obszar projektowanego geoparku o nazwie „Krajna – Polodowcowa Kraina Ozów” obejmuje swym zasięgiem tylko 3 gminy: Więcbork, Sępólno Krajeńskie i Sośno położone w północno-zachodniej części województwa kujawsko-pomorskiego w powiecie sępoleńskim wchodząc jednocześnie w granice obszaru działania LGD Stowarzyszenia „Nasza Krajna” z siedzibą w Sępólnie Krajeńskim. Co ważne, to już w 1998 r. z inicjatywy społeczności lokalnych żyjących na tym obszarze został utworzony Krajeński Park Krajobrazowy, który dzisiaj staje się podstawą do utworzenia geoparku o randze lokalnej zgodnie z przesłanką o wykorzystywaniu stref o szczególnych predyspozycjach na poziomie lokalnym³ (Alexandrowicz, Alexandrowicz 2004). Zdaniem pomysłodawców, inicjatorów i głównych wykonawców projektu „idealnym, z badawczego punktu widzenia, dużym geostanowiskiem geoparku mógłby stać się (pozostający poza obrębem Krajeńskiego Parku Krajobrazowego), ale pozostający nadal w granicach administracyjnych gminy Sośno *Obszar Chronionego Krajobrazu Ozów Wielowickich*, który w myśl art. 6 ust. 1 ustawy o ochronie przyrody z 16 kwietnia 2004 r. (Dz.U. z 2009 r., Nr 151, poz. 1220 z późn. zm.) stanowi formę ochrony przyrody, która także może zostać wykorzystana jako podstawa do realizowania koncepcji geoparku o randze lokalnej” (*Strategia Rozwoju Turystyki LGD... 2011- 2012*, s. 50):

Warto podkreślić, że zgodnie z podziałem fizycznogeograficznym Polski wg J. Kondrackiego (2002) analizowany obszar badawczy leży w mezoregionie Pojezierza Krajeńskiego, zaś sam projektowany geopark (wchodzący w skład LGD „Nasza Krajna”) zajmując łącznie ok. 627,79 km² stanowi zaledwie 14,3 % powierzchni całego regionu (ryc.1.)

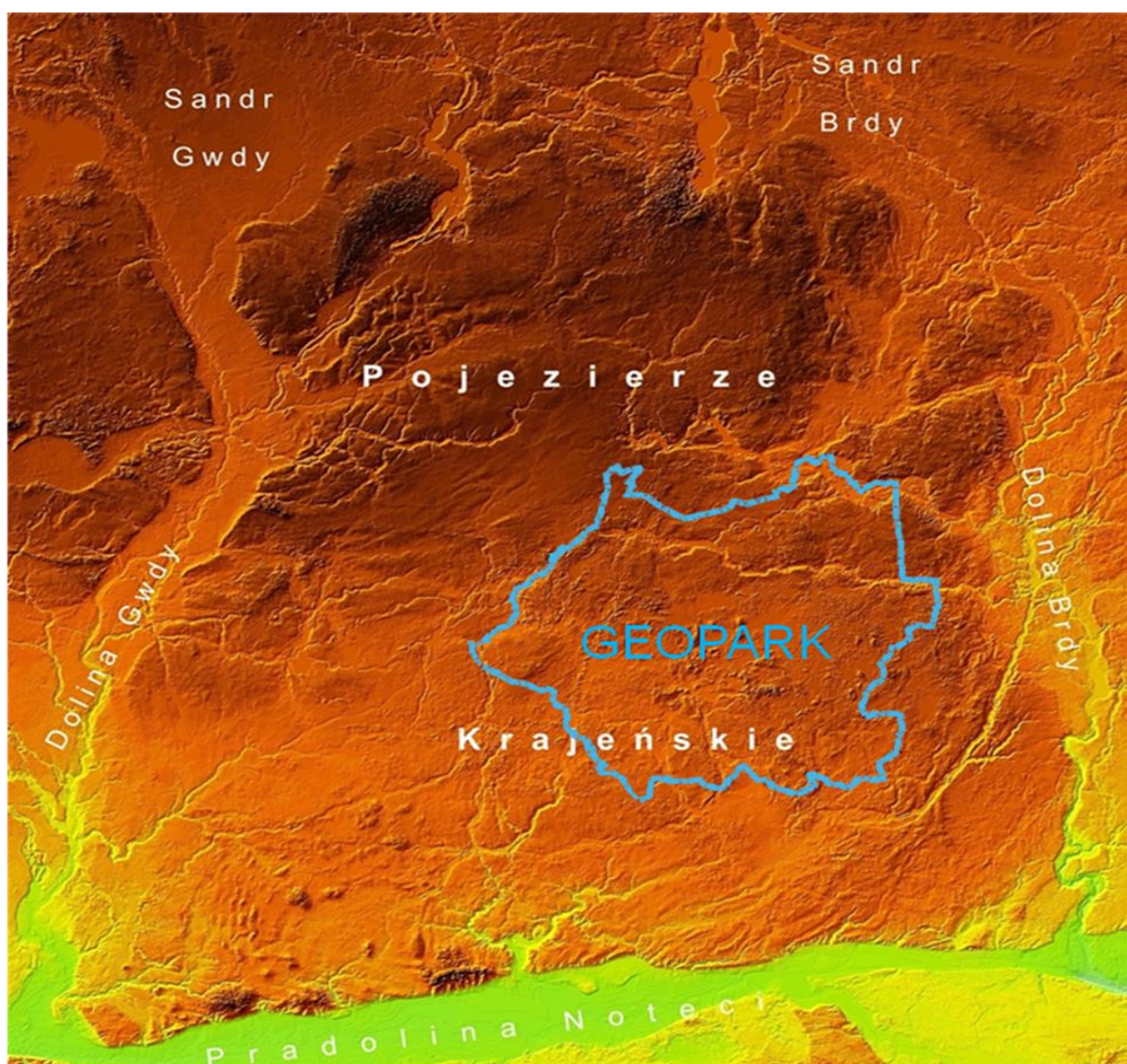
Najważniejsze cele stworzenia koncepcji geoparku o randze lokalnej pod nazwą „Krajna – Polodowcowa Kraina Ozów” oraz oczekiwane efekty.

Podstawą tworzonego geoparku docelowo jest wykorzystanie przede wszystkim potencjału geoturystyczny Krajeńskiego Parku Krajobrazowego wykazujący georóżnorodność w postaci obiektów geologicznych i geomorfologicznych Pojezierza Krajeńskiego znajdującego się w zasięgu obszaru badawczego. Zdaniem twórców przedsięwzięcia szczególną uwagę należy zwrócić na interesujące formy polodowcowej rzeźby terenu, które dzięki koncepcji geoparku mogłyby być promowane. Należą do nich przede wszystkim:

- systemy rynien jeziornych,
- ozy,
- kemy,
- wysoczyzny morenowe,
- drumliny,

³ Strefami o szczególnych predyspozycjach do podjęcia działań zmierzających do utworzenia geoparku o randze lokalnej są parki krajobrazowe, które obejmują rozległe tereny o dużym znaczeniu dla nauk o Ziemi i posiadają duży potencjał geoturystyczny (Alexandrowicz, Alexandrowicz 2004).

- głazy narzutowe,
- odkrywki geomorfologiczne,
- naturalne punkty widokowe itd.

Ryc. 1. Granice planowanego geoparku (obszar połączonych gmin Sępólno Krajeńskie, Więcbork i Sośno) na tle ukształtowania powierzchni Pojezierza Krajeńskiego

Treść załącznika nr 2 do projektu tworzonego geoparku⁴ (*Strategia Rozwoju Turystyki LGD... 2011- 2012*) wskazuje wyraźnie, że dzięki koncepcji geoparku wspomniane formy mogłyby zostać udostępnione dla edukacji i dydaktyki oraz dla nie ingerujących w środowisko form turystyki (przede wszystkim dla geoturystyki i turystyki przyrodniczej).

⁴ Załącznik nr 2 do projektu koncepcji tworzonego geoparku stanowi formularz anonimowej ankiety pt. *Projekt geoparku o nazwie „Krajna – Polodowcowa Kraina Ozów”*, który został wykorzystany do przeprowadzenia badań socjologicznych wśród mieszkańców i przedstawicieli władz lokalnych w 3 gminach wchodzących w skład LGD Stowarzyszenia „Nasza Krajna” (tj. Więcborka, Sępólno Krajeńskiego i Sośna). Ankieta oprócz zestawu 11 rozbudowanych pytań i metryczki zawiera szerokie wprowadzenie do problematyki tworzonego geoparku. Autorzy projektu szczególną uwagę zwrócili na zaznajomienie respondentów z zasięgiem obszaru projektu, wskazali na najważniejsze cele i argumenty przemawiające za stworzeniem na tym terenie geoparku.

Cała koncepcja zaś w efekcie końcowym może pomóc zaktywizować lokalną społeczność m.in. poprzez działania twórcze i gospodarcze, ponieważ geopark to nie tylko nastawienie na pokazywanie walorów przyrodniczych (przede wszystkim geologicznych i geomorfologicznych), ale również prezentacja kultury i wskazanie na atrakcyjność regionu. Planowany geopark, to również możliwości zarobkowania mieszkańców na szeroko pojętej turystyce np. poprzez:

- organizację imprez geoturystycznych, edukacyjnych i ekologicznych dla dzieci i młodzieży szkolnej,
- rozwój punktów informacji geoturystycznej,
- sprzedaż specjałów lokalnych – wypieków, nalewek, miódów itd. pochodzących z własnej produkcji stworzonych wg tradycyjnych rodzinnych receptur,
- sprzedaż rękodzieła artystycznego promującego gminy,
- rozwój gospodarstw agroturystycznych i małej gastronomii,
- itd.

Dlatego też do najważniejszych argumentów przemawiających za stworzeniem geoparku o randze lokalnej pod nazwą „Krajna – Polodowcowa Kraina Ozów” należą wg (załącznik nr 2 do projektu tworzonej koncepcji):

- szczególne nagromadzenie na niewielkiej powierzchni stanowisk i obiektów geologicznych i geomorfologicznych ilustrujących specyfikę Pojezierza Krajeńskiego,
- istnienie dziedzictwa kulturowego i bogactwa przyrody ożywionej, mającego wyraźny związek z geologicznym wykształceniem obszaru objętego projektem geoparku.

Harmonogram prac i pierwsze wymierne efekty realizacji projektu.

Realizacja założeń projektu geoparku o nazwie „Krajna – Polodowcowa Kraina Ozów” miała charakter wieloetapowy i rozłożony w czasie. Harmonogram prac zespołu roboczego objął łącznie 4 główne fazy działań podzielone dodatkowo na kilka szczegółowych zadań merytorycznych realizowanych sukcesywnie w okresie od listopada 2011 r. (początek prac koncepcyjnych) do września 2012 r. (prezentacja wyników badań na forum) – tab. 1. Najdłuższym, bo trwającym w sumie 5 miesięcy (od stycznia do maja 2012 r.), a zarazem kluczowym dla realizacji przedsięwzięcia etapem były prace terenowe. Ważnym elementem tej części projektu było przeprowadzenie z mieszkańcami i samorządowcami gmin objętych projektem tzw. konsultacji społecznych. W tym celu autorzy przedsięwzięcia wykorzystując stworzony formularz ankiety (stanowiący załącznik nr 2 do projektu) przeprowadzili w okresie 27.02-31.03.2012 r. techniką ankiety środowiskowej anonimowe badania docierając do respondentów zarówno za pośrednictwem wybranych do badania szkół powiatu sępoleńskiego, jak i rozprowadzając ankiety na sesjach rad gmin i miast badanych gmin. Celem ankiety było z jednej strony zbadanie społecznego odzewu na pomysł stworzenia koncepcji geoparku, z drugiej zaś ocenienie gotowości i poziomu aktywności gospodarczej mieszkańców do podjęcia nowych działań na rzecz rozwoju turystyki w regionie.

Wyniki analiz ankiet⁵ (przede wszystkim sugestie, pomysły i odpowiedzi ankietowanych dotyczące wskazania ciekawych i wartych poznania, a nie wszystkim znanych, miejsc i obszarów przyrodniczo cennych w gminach objętych projektem) stały się podstawą do przeprowadzenia na ich podstawie drugiej fazy badań terenowych, tj.

⁵ W teren rozprowadzono łącznie 1992 szt. ankiet, z czego z badania wróciło tylko 564 szt., co stanowi odsetek równy zaledwie 28,31% wszystkich ankiet. Po wstępnej weryfikacji odrzucono, aż 154 sztuki, wobec czego do dalszych analiz uwzględniono łącznie liczbę zaledwie 410 ankiet (125 wypełnionych przez mężczyzn i 285 przez kobiety) – *Strategia Rozwoju Turystyki LGD... 2011- 2012*, s. 52.

inwentaryzacji przyrodniczo–urbanistycznej (tab. 1). Celem tej części prac było zweryfikowanie w terenie wskazanych przez respondentów miejsc i obiektów (potencjalnych geostanowisk), z drugiej strony określenie zróżnicowania geopotencjału przyrodniczego i kulturowego obszaru. Dodatkowym elementem inwentaryzacji było sprawdzenie rodzaju i wielkości istniejącego zainwestowania turystycznego – głównie bazy noclegowej (stan na 2012 r.) pomocnej później przy obsłudze potencjalnego ruchu turystycznego obszaru badawczego.

Tab. 1. Harmonogram etapów realizacji koncepcji geoparku o nazwie „Krajna – Polodowcowa Kraina Ozów” stanowiącej trzon *Strategii Rozwoju Turystyki* gmin wchodzących w skład LGD „Nasza Krajna” z siedzibą w Sępólnie Krajeńskim (synteza) - zaktualizowany.

Lp.	Etap prac	Planowane działanie	Orientacyjny termin realizacji działań
1	Etap prac koncepcyjnych	realizacja prac diagnostycznych związanych z opracowaniem problemu badawczego turystyki na obszarze badań LGD Stowarzyszenia „Nasza Krajna” oraz merytorycznej koncepcji geoparku w świetle istniejących badań naukowych	m-c listopad – grudzień 2011 r.
2	Etap prac terenowych	prace polegające na przygotowaniu materiału wyjściowego do prac terenowych	m-c styczeń – luty – marzec 2012 r.
		badania socjologiczne mieszkańców i przedstawicieli władz lokalnych w gminach wchodzących w skład LGD Stowarzyszenia „Nasza Krajna”, w celu zbadania społecznego odzewu na stworzenie koncepcji geoparku i przebadania poziomu aktywności gospodarczej mieszkańców do podjęcia nowych działań na rzecz rozwoju turystyki	
		zbadać potencjału przyrodniczego i kulturowego oraz poziomu zainwestowania turystycznego (głównie bazy noclegowej) gmin wchodzących w skład LGD „Nasza Krajna”	m-c marzec – kwiecień – maj 2012 r.
3	Etap prac analitycznych	realizacja prac analitycznych zebranych materiałów w wyniku przeprowadzonych badań terenowych; merytoryczne opracowania częściowe oraz całościowe ujęcie opracowania	m-c kwiecień – maj – czerwiec 2012 r.
		realizacja prac technicznych związanych z przygotowaniem i opracowaniem ostatecznej wersji geoparku wchodzącego w skład LGD „Nasza Krajna”	miesiąc lipiec 2012 r.
4	Etap prezentacji wyników badań	prezentacja wyników badań na forum wojewódzkim	20-09-2012 r.

Źródło: *Strategia Rozwoju Turystyki LGD...* (2011 – 2012, s. 6).

Realizacja długiego etapu prac terenowych pozwoliła na sukcesywne włączanie równolegle trwających opracowań analitycznych (tab. 1). Największym osiągnięciem tej części projektu okazało się być m.in.:

- wytypowanie 3 grup geostanowisk: 1) obiektów geologicznych i geomorfologicznych, 2) obiektów kulturowych, 3) innych obiektów stanowiących podstawę do określenia potencjalnych rodzajów i form turystyki mogących rozwinąć się na obszarze tworzonego geoparku przy wykorzystaniu znacznej części Krajeńskiego Parku Krajobrazowego; w szczególności chodzi o możliwość propagowania geoturystyki i wszelkich mało ingerujących w środowisko form turystyki,
- wytypowanie dwóch potencjalnych centrów (tzw. geocentrów) projektowanego geoparku i wskazanie na miejscowości szczególnie predysponowane do tej roli (Więcbork i Sępólno Krajeńskie),
- wskazanie na konkretne obiekty użyteczności publicznej predysponujące do koordynowania i/lub pełnienia roli centrów skupiających przede wszystkim funkcje poznawczo-edukacyjne (dydaktyczne czy naukowe), turystyczne (w tym geoturystyczne), a także funkcje ekonomiczne związane szczególnie z obsługą turystyki,
- stworzenie mapy projektowanego geoparku "Krajna - Polodowcowa Kraina Ozów" obrazującej przestrzenne rozmieszczenie obiektów geologicznych i kulturowych (w tym wybrane obiekty architektoniczne) oraz lokalizację proponowanych geocentrów na obszarze tworzonego geoparku wchodzącego w granice administracyjne LGD Stowarzyszenia "Nasza Krajna" (ryc. 2).

Należy podkreślić, że jednym z najważniejszych efektów realizowanych prac, było zgodnie z harmonogramem (tab. 1), zaprezentowanie wyników badań szerszemu gronu odbiorców. Ostatecznie, ten etap przybrał formę warsztatów – szkolenia przeznaczonych nie tylko dla zainteresowanych problematyką turystyczną mieszkańców gmin Więcbork, Sępólno Krajeńskie i Sośno, ale także dla:

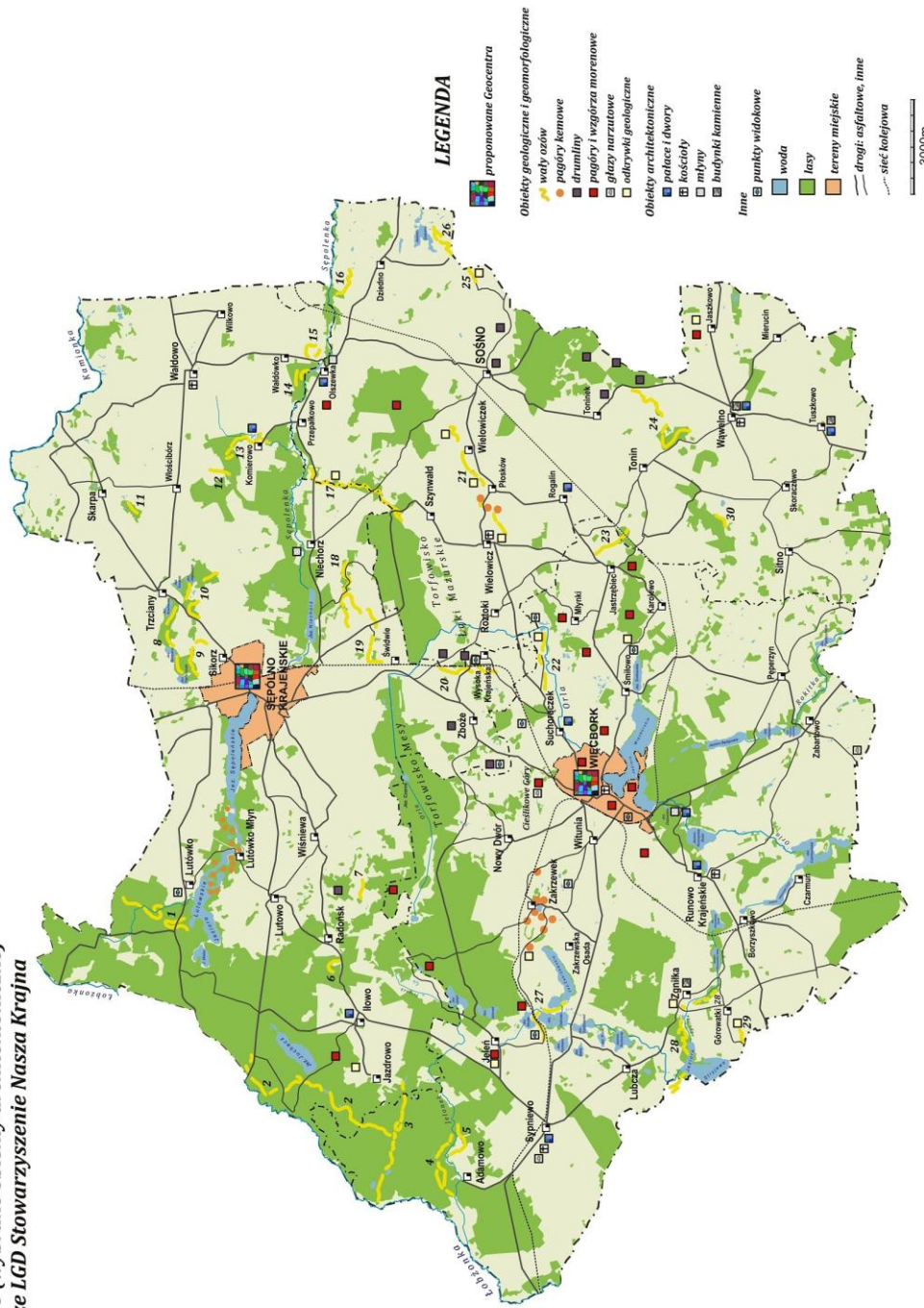
- przedstawicieli samorządu terytorialnego wszystkich szczebli,
- lokalnych liderów i reprezentantów Lokalnych Grup Działania,
- zainteresowanych lokalnych przedsiębiorców, szczególnie z branży turystycznej.

Stąd też, w dniu 20-09-2012 r. w Więcborku przy ul. Mickiewicza 24 odbył się pierwszy dzień warsztatu w ramach organizowanego przez Stowarzyszenie LGD „Nasza Krajna” szkolenia pt. "Promocja lokalnego waloru turystyczno-krajoznawczego oraz możliwości i sposoby pozyskiwania środków zewnętrznych na te działania", którego współprowadzącymi byli m.in. główni pomysłodawcy projektu. Celem przeprowadzonego warsztatu było m.in.:

- zaprezentowanie przykładów działań mogących promować lokalne walory turystyczne i wskazanie na sposoby wydłużenia sezonu turystycznego na obszarze Pojezierza Krajeńskiego,
- uświadomienie uczestnikom warsztatów, że „Turystyka masowa traci na autentyczności. Dlatego wciąż poszukujemy nowych miejsc i nowych atrakcji” (Lamparska-Wieland, 2004); w tej sytuacji, jedynym ze sposobów poprawy takiego stanu rzeczy jest koncepcja geoparku, jako stosunkowo młodej formy promocji przyrody nieożywionej i geoturystyki,
- a przede wszystkim przybliżenie uczestnikom warsztatów wyników badań koncepcji tworzonego geoparku o nazwie „Krajna – Polodowcowa Kraina Ozów” stanowiącej trzon *Strategii Rozwoju Turystyki* gmin wchodzących w skład Stowarzyszenia LGD

„Nasza Krajna”, jako namacalnego dowodu na ciekawą promocję lokalnych walorów turystycznych i krajoznawczych obszaru, na którą w przyszłości można starać się o pozyskanie środków finansowych z UE.

Geopark Krajna - Polodowcowa Kraina Ozów
*Mapa inwentaryzacyjna obiektów dziedzictwa geologicznego
i kulturowego (wybrane obiekty architektoniczne)
na obszarze LGD Stowarzyszenie Nasza Krajna*

Ryc. 2. Geopark Krajna – Polodowcowa Kraina Ozów. Mapa inwentaryzacyjna obiektów dziedzictwa geologicznego i kulturowego na obszarze LGD Stowarzyszenie Nasza Krajna.

Podsumowanie

Projekt koncepcji geoparku o randze lokalnej pod nazwą „Krajna – Polodowcowa Kraina Ozów” stanowi produkt finalny dokumentu o nazwie *Strategia Rozwoju Turystyki Lokalnej Grupy Działania Stowarzyszenia „Nasza Krajna”* z siedzibą w Sępólnie Krajeńskim. Opracowanie udostępniane jest do publicznego wglądu na stronie internetowej LGD pod następującym adresem: <http://www.naszakrajna.org/>. Obecnie (stan na 2013 r.) trwają prace nad próbą wdrożenia poczynionych w projekcie założeń.

Literatura i netografia

- Alexandrowicz Z., Alexandrowicz S.W., 2004, Geoparks — the most valuable landscape parks in southern Poland. *Pol. Geol. Inst. Spec. Pap.*, 13: 49–56.
- Alexandrowicz Z., 2006, Geoparki – nowe wyzwanie dla ochrony dziedzictwa geologicznego, *Przegląd Geologiczny*, vol. 54, nr 1.
- Golonka J., Doktor M., Krobicki M., Miśkiewicz K., Bartuś T., Stadnik R., Waškowska A., 2012, Transgraniczny geopark pieniński jako stymulator rozwoju regionu [w:] Sadowski P. (red. nauk.), *Rozwój turystyki kulturowej i przyrodniczej na pograniczu polsko słowackim*, Wydawnictwo Podhalańska Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa w Nowym Targu, Nowy Targ, s. 47–56.
- <http://www.mos.gov.pl> – oficjalna strona Ministerstwa Środowiska RP
- Kicińska A., Figna J., 2011, Korzyści wynikające z rozwoju turystyki specjalnych zainteresowań na obszarach geoparków, *Problemy Ekologii Krajobrazu*, tom XXIX, s. 21–28.
- Kondracki J., 2002, *Geografia regionalna Polski*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa.
- Kozina K., 2008, Formy rzeźby spotykane w europejskich geoparkach, *Landform Analysis*, vol. 9, s. 293–296.
- Lamparka-Wieland, 2004, Dlaczego wędrujemy śladami dawnych Gwarków: geoturystyka na podziemnych trasach turystycznych Polski [w:] *Problemy turystyki*, vol. XXVII, z. 3–4, Instytut Turystyki, Warszawa, 133-144.
- Strategia rozwoju turystyki lokalnej grupy działania stowarzyszenie „Nasza Krajna” – projekt koncepcji geoparku o nazwie „Krajna - Polodowcowa Kraina Ozów” jako produkt finalny opracowania strategii rozwoju turystyki, 2011 – 2012, LGD „Nasza Krajna”, Sępólno Krajeńskie.
- Ustawa o ochronie przyrody z 16 kwietnia 2004 r. (Dz.U. z 2009 r., Nr 151, poz. 1220 z późn. zm.)

ABSTRACT. The basis of the created geopark are primarily natural tourist values (resources) of the Krajenski Landscape Park showing the diversity in the form of geological and geomorphological objects. With the idea of a geopark these forms could be made available for education and teaching, and to forms of tourism such as geotourism which do not interfere with environment. At the same time the whole concept is to help energize the local community, among others, through creative and economic activities.

Key words: geotourism, geopark, eskers, sustainable development, geoturystyka, geopark, geocenters, Krajna Lakeland